

КРИЗИ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ: СТРАТЕГІЧНИЙ АСПЕКТ

©2019 ГРИНЬ В. П.

УДК 657.1
JEL: M41

Гринь В. П. Кризи в бухгалтерському обліку: стратегічний аспект

Завданням статті є виділення видів криз у бухгалтерському обліку та обґрунтування особливостей функціональної кризи облікової системи щодо формування інформації стратегічного спрямування. Використано парадигмальну модель наукових змін Т. С. Куна та модель глобальної інформаційної кризи, що дозволило виділити структурні складові функціональної кризи в бухгалтерському обліку. Виділено два види криз у бухгалтерському обліку – криза облікової науки та криза облікової практики. Обґрунтовано, що існуюча криза облікової системи характеризується «інформаційним голодом», тобто відсутністю достатньої інформації, необхідної для прийняття стратегічних управлінських рішень внутрішніми та зовнішніми користувачами. Встановлено, що здатність адекватно реагувати на виникнення нових запитів з боку облікової системи (суб'єктів ведення та організації обліку) напряму залежить від функціональних можливостей такої системи. З метою виходу з існуючої кризи облікової системи обґрунтовано необхідність розширення її функціональних можливостей шляхом впровадження теоретико-методологічних облікових інновацій.

Ключові слова: облікова система, стратегічний облік, облікова криза, «інформаційний голод».

DOI:

Рис.: 3. Бібл.: 14.

Гринь Вікторія Петрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування, Запорізький національний університет (вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, 69600, Україна)

E-mail: viktoriya_grin@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6758-7374>

УДК 657.1
JEL: M41

Гринь В. П. Кризисы в бухгалтерском учете: стратегический аспект
Задачей статьи является выделение видов кризисов в бухгалтерском учете и обоснование особенностей функционального кризиса учетной системы по формированию информации стратегической направленности. Используются парадигмальная модель научных изменений Т. С. Куна и модель глобального информационного кризиса, позволяющая выделить структурные составляющие функционального кризиса в бухгалтерском учете. Выделены два вида кризисов в бухгалтерском учете – кризис учетной науки и кризис учетной практики. Обосновано, что существующий кризис учетной системы характеризуется «информационным голодом», то есть отсутствием достаточной информации, необходимой для принятия управленческих решений внутренними и внешними пользователями. Установлено, что способность адекватно реагировать на возникновение новых запросов со стороны учетной системы (субъектов ведения и организации учета) напрямую зависит от функциональных возможностей такой системы. С целью выхода из существующего кризиса учетной системы обоснована необходимость расширения её функциональных возможностей путем внедрения теоретико-методологических учетных инноваций.

Ключевые слова: учетная система, стратегический учет, учетный кризис, «информационный голод».

Рис.: 3. Библ.: 14.

Гринь Виктория Петровна – кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и налогообложения, Запорожский национальный университет (ул. Жуковського, 66, Запорожье, 69600, Украина)

E-mail: viktoriya_grin@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6758-7374>

UDC 657.1
JEL: M41

Gryn V. P. Crises in Accountance: Strategic Aspect

The article is aimed at allocating the types of crises in accountance and substantiating the features of the functional crisis of the accounting system that is used for forming strategic information. The paradigm shift model by Th. S. Kuhn and the model of global information crisis, allowing to allocate structural components of the functional crisis in accountance, are used. There are two types of crises in accountance – crisis of accounting science and crisis of accounting practice. It is substantiated that the existing crisis of the accounting system is characterized by the «information hunger», i.e. lack of sufficient information necessary for making managerial decisions by both internal and external users. It is determined that the ability to adequately respond to new requests from the part of an accounting system (subjects of management and organization of accounting) depends directly on the functionality of such a system. In order to overcome the existing crisis of the accounting system, the need to expand its functional capabilities by introducing epy theoretical-methodological accounting innovations is substantiated.

Keywords: accounting system, strategic accounting, accounting crisis, «information hunger».

Fig.: 3. Bibl.: 14.

Gryn Victoriia P. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Zaporizhzhia National University (66 Zhukovskoho Str., 69600, Ukraine)

E-mail: viktoriya_grin@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6758-7374>

Сьогодні значна кількість дослідників зазначають про невідповідність чинної облікової системи потребам суб'єктів стратегічного управління, що зумовлено такими причинами: неможливість надання обліковою системою інформації прогнозного та стратегічного характеру про діяльність підприємства; неможливість розкриття в бухгалтерській звітності впливу факторів зовнішнього серед-

овища; недостатній рівень аналітичності облікової інформації в розрізі стратегічних аспектів діяльності підприємства; неготовність до надання нефінансової облікової інформації про внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства; відсутність у складі бухгалтерського обліку об'єктів, які стосуються стратегічно важливих активів (ресурсів) підприємства, стратегічних витрат, ризиків тощо.

Вищенаведене зумовлює необхідність визначення причин існування таких протиріч між можливостями облікової системи та вимогами суб'єктів стратегічного управління, які слід розуміти як прояв кризових явищ щодо її функціонування, а також необхідність пошуку шляхів щодо їх усунення на основі використання сучасного методологічного інструментарію.

Питанням обґрунтування причин виникнення криз у бухгалтерському обліку та пошуку шляхів їх вирішення присвячені праці П. П. Баранова, В. В. Бреттона, В. М. Жука, С. Ф. Легенчука, В. Ф. Палія, М. С. Пушкаря, І. М. Саннікової, В. З. Семанюк, Я. В. Соколова, П. Я. Хомина, І. А. Юхименко-Назарук, І. Й. Яремка.

Мета статті полягає в аналізі існуючих криз у бухгалтерському обліку та обґрунтуванні особливостей прояву функціональної кризи облікової системи щодо формування інформації стратегічного спрямування.

Існуюча невідповідність системи обліку потребам системи стратегічного управління є свідченням виникнення наукових аномалій (симптомів кризи), які можуть призвести до виникнення функціональної кризи в бухгалтерському обліку, що характеризується повною нездатністю системи обліку забезпечувати виконання своїх основних функцій, зокрема надання інформації для прийняття стратегічних рішень. Виділення дослідниками перспектив удосконалення облікової системи підприємства в контексті забезпечення її стратегічного спрямування слід розглядати як спробу вирішення даної кризової ситуації.

На сьогодні значна кількість дослідників наголошують про виникнення криз у бухгалтерському обліку, які можна поділити на два основні види (рис. 1).

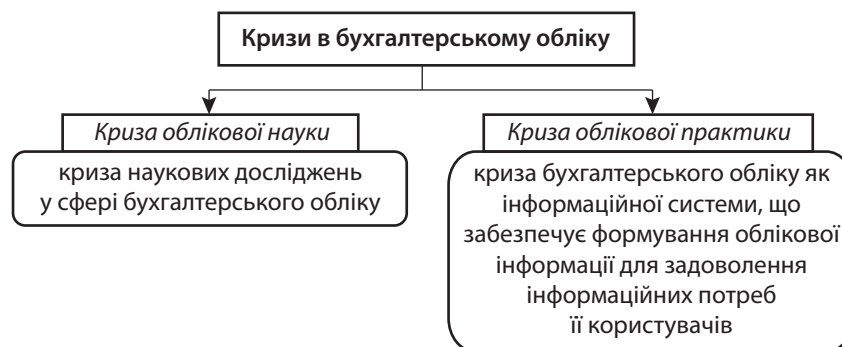

Рис. 1. Види криз у бухгалтерському обліку

Про існування кожного з виділених видів криз у бухгалтерському обліку зазначає окрема група дослідників, виділяючи причини їх виникнення та шляхи виходу з існуючої ситуації.

Представники першої групи відмічають, що порядок здійснення наукових досліджень у сфері бухгалтерського обліку в Україні на сьогодні є застарілим і не відповідає існуючим світовим тенденціям, унаслідок чого облікова наука поступово втрачає

свої провідні позиції в системі інформаційного забезпечення управління. Через існування такої ситуації окремі дослідники як зі сфери обліку, так і з інших суміжних дисциплін відмічають, що бухгалтерський облік є не наукою, а ремеслом або мистецтвом, тобто господарською практикою, яка здійснюється для вирішення суто прикладних завдань.

У середині «нульових років» про наявність кризи в бухгалтерському обліку відмічали видатні теоретики у сфері бухгалтерського обліку на пострадянському просторі – проф. Я. В. Соколов і проф. В. Ф. Палій. Якщо проф. В. Ф. Палій [5, с. 4] констатував існування кризи в частині розробки теоретичних аспектів бухгалтерського обліку, то проф. Я. В. Соколов [8, с. 54] відзначав існування системної кризи у сфері бухгалтерського обліку, що проявилася в теорії, практиці та в професійній підготовці бухгалтерів.

Існування подібної ситуації сьогодні в Україні відмічає проф. С. Ф. Легенчук, який зазначає, що у сфері теорії бухгалтерського обліку панує хаос. Значна кількість дослідників змішують окремі складові теоретичного рівня наукового знання у сфері бухгалтерського обліку з теоріями обліку, обліковими теоріями, науковими гіпотезами, моделями, теоретичними конструкціями та теоретичними схемами. В Україні майже відсутні монографічні дослідження у сфері теорії обліку, що свідчить про те, що обліково-теоретична криза набуває системного характеру [4, с. 65]. Для виходу з такої кризової ситуації, за переконанням автора, необхідно змінити існуючі підходи до здійснення наукових досліджень у сфері обліку шляхом використання позитивістської концепції на-

укового пізнання, яка в останні роки широко використовується представниками англо-американської облікової школи.

На думку проф. В. М. Жука [2, с. 14], одним із можливих шляхів подолання кризи у сфері бухгалтерського обліку, що проявляється в наростанні розриву між потребами практики та облікової теорії, є розробка нової, більш сильної версії останньої на основі використання інституціональної економічної

теорії. Це дозволило б сформувати фундаментальні орієнтири подальшого розвитку облікової науки та бухгалтерської діяльності в Україні. Подібного підходу також дотримується І. А. Юхименко-Назарук, яка обґрунтовує доцільність використання неінституційного інструментарію, що сприятиме розширенню поля теорії бухгалтерського обліку, вносячи до її складу нові інституційні категорії, та підняттю на новий якісний рівень бухгалтерських наукових досліджень [12, с. 26]. Таким чином, виходячи з позиції С. Ф. Легенчука, В. М. Жука та І. А. Юхименко-Назарук, загальною передумовою для виведення облікової науки з кризового стану є застосування нових методів наукових досліджень (позитивістських, інституційних, неінституційних), які дозволять підвищити якість наукових результатів та сформувати такі теоретичні основи бухгалтерського обліку, що відповідатимуть зростаючим і мінливим потребам практики.

Водночас окремі дослідники відмічають, що існуюча наукова криза у сфері обліку передусім стосується не облікової методології, а соціально-поведінкових аспектів діяльності бухгалтера, які більш зрозумілими стають у контексті аналізу поняття бухгалтерської субкультури. Для обґрунтування даного поняття і вирішення проблеми подальшого розвитку облікової науки проф. І. М. Саннікова [7, с. 12] пропонує використовувати міждисциплінарні методи дослідження, зокрема соціологічний інструментарій, що в цілому дозволить подолати кризу теорії бухгалтерського обліку. На думку проф. П. П. Баранова, виникнення «кризи бухгалтерської науки» є кризою професійної культури, і не стільки культури в її смислового, змістовного розумінні, скільки «кризою відсутності культури у носіїв професії, кризою відшарування епітелію культурної оболонки бухгалтерського обліку від його соціального ядра» [11, с. 182]. Згідно з позицією представників даного підходу подолання кризи облікової науки сприятиме не лише застосування нових методів наукових досліджень, а також і розширення об'єкта дослідження облікової науки шляхом: 1) включення до її складу соціально-поведінкових аспектів діяльності бухгалтерів або інших осіб, відповідальних за ведення та організацію обліку на підприємстві; 2) перенесення акцентів наукових досліджень на сферу професійної бухгалтерської етики, на особливості реалізації креативного обліку (облікова політика), дотримання бухгалтерами соціальних норм людської поведінки тощо.

Деякі дослідники появу наукової кризи пов'язують також з особливостями функціонування вітчизняного наукового співтовариства, зокрема з широким поширенням зарубіжних облікових теорій і моделей у вітчизняну теорію та методологію. Так, проф. П. Я. Хомин і М. С. Палюх основною причиною існування кризи у сфері теорії обліку в Україні вважають особливості трансформаційного періоду

наукових досліджень у сфері обліку, які характеризуються активним використанням перекладних іноземних джерел без ґрунтовного розуміння зарубіжної теорії обліку, окремих іншомовних назв та облікових концепцій. На думку авторів, для виходу з такої кризової ситуації необхідно забезпечити цілеспрямоване дослідження глибинних облікових проблем, а не кон'юнктурне перестрибування з теми на тему [10, с. 394–395]. Дотримуючись позиції авторів, слід перенести акценти з дослідження особливостей використання у вітчизняній практиці зарубіжних облікових новацій на традиційні облікові проблеми та вдосконалення наявних методик обліку. При цьому питання стосовно того, що саме відноситься до таких проблем і за допомогою якого інструментарію вони мають бути вирішені, автори залишають нерозкритими.

Представники другої групи наголошують на нездатності бухгалтерського обліку виконувати свої основні функції в динамічних умовах глобалізації економіки та зміни підходів до управління діяльністю підприємств, що є ознакою виникнення кризових явищ в існуючій системі формування облікової інформації, яка використовується для прийняття рішень.

Загальна логіка необхідності здійснення змін у науці на основі виникнення наукових аномалій і кризових явищ була описана в парадигмальній концепції Т. С. Куна, який сформував революційну модель динаміки наукових знань. Окремі вітчизняні дослідники (М. П. Войнаренко, С. Ф. Голова, В. М. Жук, С. Ф. Легенчук, Н. М. Малюга, М. С. Пушкар, М. М. Шигун, І. Й. Яремко та ін.) використовують дану концепцію для аналізу особливостей розвитку облікової системи підприємства, обґрунтування причин необхідності її трансформації та подальшого розвитку. Так, проф. І. Й. Яремко, А. М. Пилипенко та О. І. Тивончук відмічають необхідність переходу до нової парадигми бухгалтерського обліку, що супроводжується виникненням таких аномалій, які є передумовою виникнення кризи: невідповідність інформації потребам користувачів; асиметрична інформація у фінансовій звітності; різниця між балансовою та ринковою вартістю компаній; необхідність відображення інформаційних та інтелектуальних факторів у звітності; нездатність обліку взаємного впливу компаній і навколишнього середовища [14, с. 137]. Зі збільшенням кількості таких аномалій та при неможливості їх подолання за допомогою використання *ad hoc* гіпотез (для вирішення конкретної проблеми) можна говорити про настання кризи у функціонуванні облікової системи.

На думку проф. М. С. Пушкаря та В. З. Семанюк, причинами кризи існуючої парадигми обліку є відсутність нових ідей у нормальній науці щодо генерування інформації для управління, яка проявилась у 70–80 ті рр. ХХ століття [6, с. 14]. Першоосновою цього є як розробка облікової системи під конкретні

системи та моделі управління (історично вона розроблялась і вдосконалювалась під потреби тактичного управління), так і неможливість її «косметичного» реформування до потреб і вимог нових систем і моделей управління, які набули поширення останніми роками. Як наслідок, вимоги суб'єктів таких систем управління слід розглядати як визначальний фактор розвитку бухгалтерського обліку в майбутньому.

Проф. І. М. Саннікова [7, с. 12] з цього приводу відмічає, що для подолання кризи бухгалтерського обліку передусім слід виявити і детально проаналізувати інтереси зовнішніх та внутрішніх користувачів облікової інформації, оскільки вивчення таких питань досить часто залишається поза сферою інтересів дослідників у царині обліку. Тому, подібно до економічної науки, подолання кризи в якій затримується складністю ідентифікації таких категорій, як «фундаментальні умови», «вподобання» тощо, подолання кризи в бухгалтерському обліку залежатиме від «розшифрування» потреб і запитів користувачів облікової інформації, забезпечення яких має стати відправною точкою для формування нових теоретико-методологічних засад бухгалтерського обліку.

Оскільки парадигмальна концепція наукових змін не дозволяє точно описати процес розвитку облікової системи як засобу інформаційної підтримки системи стратегічного управління, для опису даного процесу слід використовувати загальну модель наукових змін, що використовується у сфері філософії науки та передбачає існування стану нормальної науки, появи певних суперечностей (наукових змін), виникнення кризових явищ та їх усунення, внаслідок чого відбувається повернення до стану нормальної науки. Проте яким чином відбувається цей перехід – революційно чи еволюційно, вже залежить від використання конкретної концепції динаміки наукового знання.

Залежно від рівня охоплення кризи облікової системи можна поділити на системні та функціональні. Системна криза облікової системи виникає внаслідок існування незадоволення результатами її функціонування з боку всіх або переважної більшості користувачів, тобто коли не виконуються всі або основні функції облікової системи. Прикладом системної кризи облікової системи в США, що підтверджує В. В. Бреттон [13, р. 23], є постенронівський період, коли в результаті оприлюднення облікових махінацій в «Enron», що здійснювалися за допомогою аудиторської компанії «Arthur Andersen», було підтверджено неспроможність облікової системи відповідати вимогам різних груп користувачів. Як наслідок, регуляторами було зроблено тактичні кроки щодо виходу з кризи (прийняття закону Сарбейнса – Окслі) та прийняте стратегічне рішення щодо конвергенції GAAP US з МСФЗ, що передбачає поступовий перехід від правилоорієнтованої до принципоорієнтованої моде-

лі облікового регулювання. Прикладом функціональної кризи є виникнення нових потреб користувачів, які не може задовольнити облікова система, що призводить до порушення виконання окремих її функцій.

Якщо виникнення системної кризи може розглядатись відправною точкою для переходу до нової бухгалтерської парадигми, то виникнення функціональної кризи у сфері бухгалтерського обліку не передбачає необхідність внесення революційних змін у процес функціонування облікової системи підприємства, однак такі зміни є досить відчутними, оскільки зачіпають теоретико-методологічні засади бухгалтерського обліку. Загальну модель зміни стану облікової системи підприємства та паралельного розвитку наукових досліджень наведено на рис. 2.

Нормально/аномальна трансформація облікової системи підприємства передбачає постійне чергування нормальних та аномальних станів (виникнення аномалій, виникнення кризи), у контексті переходу до яких відбувається зміна вимог до науковців у сфері бухгалтерського обліку. В умовах нормального функціонування системи обліку науковці не займаються вирішенням проблем, оскільки на даний момент їх не існує, а розробляють перспективи подальших досліджень на основі врахування наявної стратегії розвитку облікової системи та ймовірного впливу факторів її зовнішнього середовища. Виникнення аномалій у функціонуванні облікової системи підприємства виступає сигнальною точкою для формування нових напрямів досліджень, присвячених обґрунтуванню причин їх виникнення та пошуку шляхів щодо їх усунення. Настання кризи облікової системи передбачає необхідність не лише розвитку існуючого наукового дослідницького інструментарію стосовно окремих аспектів незначних проблемних питань, а комплексне вирішення глибоких проблем облікової системи, що призвели до виникнення кризової ситуації. Результатом вирішення таких проблем має стати формування нових теоретико-методологічних засад функціонування облікової системи.

Тому хоча криза бухгалтерського обліку як інформаційної системи пов'язана з практичними аспектами функціонування останньої, її існування, своєю чергою, також свідчить про кризу в наукових дослідженнях у сфері обліку, одним із завдань яких є розробка таких теоретико-методологічних положень бухгалтерського обліку, які б дозволили забезпечити відповідність облікової системи потребам практики. Відповідно, якщо облікова система не відповідає сьогоднішнім потребам окремих суб'єктів управління, зокрема системи стратегічного управління, то це також є свідченням необхідності уточнення спрямування таких досліджень та використання нового методологічного інструментарію, який дозволить забезпечити вирішення даної проблеми.

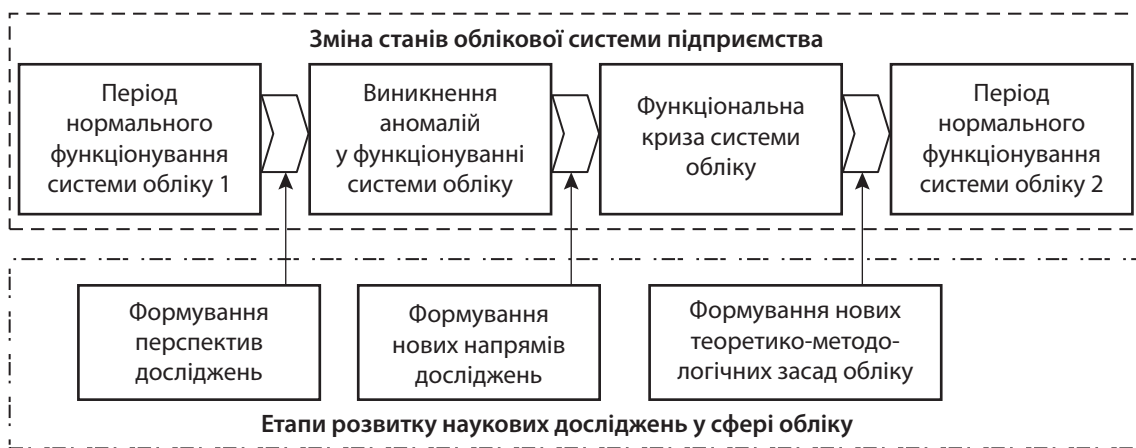

Рис. 2. Розвиток наукових досліджень у сфері обліку в контексті нормально/аномальної трансформації облікової системи підприємства

Одним із перших таке завдання перед дослідниками у сфері бухгалтерського обліку наприкінці XIX століття висунув представник італійської школи обліку В. Джитті, який відмічав, що вченим того часу на долю випало практичне завдання – встановлення на великих підприємствах рахівництва, що буде здатне задовольнити нові вимоги [1, с. 376]. Таким чином, проблема відповідності облікової системи новим потребам управління існувала протягом всього її еволюційного розвитку, вимагаючи від дослідників створення облікових інновацій, які б дозволили задовольнити такі потреби.

У чому ж проявляється функціональна криза облікової системи в умовах сьогодення? Виходячи зі своєї назви – в нездатності виконувати свої основні функції. Тому виявити аномалії в роботі облікової системи можна лише в контексті аналізу рівня виконання нею певних функцій. Однією з основних функцій обліку, яка виділяється більшістю вітчизняних дослідників (З. В. Гуцайлюк, В. М. Жук, Г. Г. Кірейцев, Н. М. Малюга, В. О. Осмятченко, М. С. Пушкар та ін.), є інформаційна функція, яка полягає в наданні інформації зацікавленим користувачам для прийняття ними рішень. Відповідно, якщо облікова система не забезпечує надання необхідної інформації користувачам, які її потребують, то це є свідченням існування одного з видів функціональної кризи такої системи.

Проф. В. М. Жук, спираючись на положення інституціональної теорії, доходить висновку щодо необхідності використання поняття функціональної затребуваності обліку, яка визначається розвитком інституціональної структури соціально-економічного простору, що зумовлює виникнення все нових і нових запитів, що надходять до системи бухгалтерського обліку та на які професійні бухгалтери щоденно реагують [3, с. 73]. При цьому здатність адекватно відреагувати на виникнення нових запитів з боку облікової системи (суб'єктів ведення та організації обліку) напряму залежить від функціональних можливостей такої системи. Якщо такі можливості наявні,

то шляхом удосконалення системи організації обліку на підприємстві нові запити користувачів можуть бути задоволені. Якщо ж функціональні можливості облікової системи не дозволяють забезпечити задоволення нових потреб користувачів, слід констатувати виникнення функціональної кризи, для подолання якої необхідне втручання науковців, які повинні розширити такі функціональні можливості шляхом впровадження теоретико-методологічних облікових інновацій, що забезпечать формування інформації стратегічного спрямування.

У сфері інформаційних технологій дослідники використовують поняття глобальної інформаційної кризи, яка є породженням стрімкого розвитку інформаційного обміну та характеризується як суперечлива єдність «інформаційного вибуху» та «інформаційного голоду» [9, с. 27]. Виникнення «інформаційного вибуху» характеризується появою великих обсягів інформації та зростанням інформаційної напруженості, які значно перевищують можливості користувачів щодо її обробки, засвоєння та використання в процесі прийняття рішень. Окремим випадком такого інформаційного перевантаження є надання несуттєвої або зайвої інформації, яка призводить до появи «інформаційного шуму» – формування потоків інформації, які відволікають користувача від тієї інформації, яка має для нього найбільш важливе значення.

«Інформаційний голод» – це ситуація, що характеризується нестачею інформації, необхідної користувачу в конкретний момент часу, свідченням чого є незадоволеність його потреб. Така ситуація виникає через надання обмеженої за змістом і за обсягом інформації або несвоєчасне надання необхідної інформації внаслідок неналежного розвитку інформаційної системи, елементів її інфраструктури, засобів передачі інформації тощо.

Стосовно облікової системи підприємства інформаційну кризу слід розглядати як окремий ви-

падок глобальної інформаційної кризи, яка, зокрема, пов'язана з «інформаційним голодом» користувачів в обліковій інформації стратегічного спрямування. Відсутність «інформаційного вибуху» на підприємствах передусім обґрунтовується дотриманням принципу економічної доцільності при побудові комп'ютерних облікових систем, за яким витрати на побудову системи здійснюються у співвідношенні з вигодами (передбачуваними інформаційними можливостями), якими володітиме система. Таким чином, проєктувальники облікових систем на підприємстві обмежують її можливості у формуванні інформації залежно від наявних потреб і фінансових можливостей підприємства.

Загальну структуру глобальної інформаційної кризи та місце функціональної кризи облікової системи в ній наведено на рис. 3.

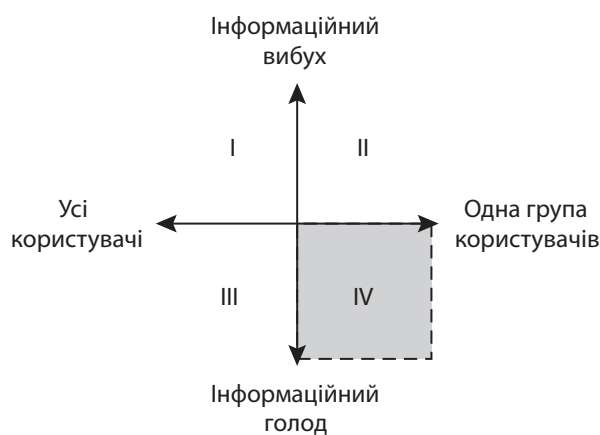

Рис. 3. Місце функціональної кризи облікової системи у складі глобальної інформаційної кризи

Виходячи із запропонованої структури глобальної інформаційної кризи (див. рис. 3) кризу облікової системи, яка характеризується неможливістю забезпечення суб'єктів стратегічного управління інформацією стратегічного спрямування, відображає квадрант IV. Таким чином, існуючу кризу облікової системи можна класифікувати таким чином: за типом – це функціональна криза, яка передбачає невиконання обліковою системою інформаційної функції; за видом – це «інформаційний голод», тобто ненадання достатньої інформації, необхідної для прийняття стратегічних управлінських рішень внутрішніми та зовнішніми користувачами.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного аналізу праць дослідників виділено існування двох видів криз у бухгалтерському обліку: криза облікової науки та криза облікової практики. В умовах глобалізації світової економіки та підвищення конкурентного середовища функціонування підприємств особливого значення набуває розвиток стратегічного управління, що вимагає вдосконалення системи його обліково-аналітич-

ної підтримки. Неможливість облікової системи підприємства забезпечити надання необхідної інформації для прийняття стратегічних рішень є свідченням виникнення функціональної кризи, що перешкоджає подальшому розвитку бухгалтерського обліку як системи, підриває статус бухгалтерської процесії в суспільній свідомості, затримує розвиток інституційної теорії бухгалтерського обліку тощо.

Наявність функціональної кризи облікової системи щодо формування інформації стратегічного спрямування зумовлює необхідність відпрацювання практичних рекомендацій для подолання причин її виникнення, що в цілому сприятиме адаптації існуючого та розробці нового облікового інструментарію відповідно до потреб стратегічного управління, що дозволить в цілому підвищити конструктивність теоретико-методологічних підходів у сфері бухгалтерського обліку, які розробляються вченими з метою підвищення ефективності процесів управління інформаційними потоками на підприємстві та прийняття рішень на їх основі. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Джитти В. Прошлое и будущее счетоводства. *Счетоводство*. 1890. № 31–32. С. 376–377.
2. Жук В. М. Інституціональна теорія бухгалтерського обліку: відповідь на виклики сучасності. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 8–9. С. 14–23.
3. Жук В. М. Розвиток функцій бухгалтерського обліку. *Економіка АПК*. 2016. № 6. С. 71–76.
4. Легенчук С. Ф. Бухгалтерське теоретичне знання: від теорії до метатеорії: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2012. 336 с.
5. Палий В. Ф. Теория бухгалтерского учета. Современные проблемы. М.: Бухгалтерский учет, 2007. 88 с.
6. Пушкар М., Семанюк В. Актуальність розробки сучасної парадигми обліку. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2017. Вип. 1–2. С. 7–20.
7. Санникова И. Н. Возможно ли преодолеть кризис теории бухгалтерского учета? *Бухгалтерский учет в бюджетных и некоммерческих организациях*. 2008. № 8. С. 9–12.
8. Соколов Я. В. Бухгалтерский учет: кризис основ. *Финансы и бизнес*. 2005. № 3. С. 54–61.
9. Трофимов В., Ильина О., Кияев В., Трофимова Е. Информационные системы и технологии в экономике и управлении: учебник. В 2 ч. 5-е изд., пер. и доп. М.: Издательство Юрайт, 2018. Ч. 1. 376 с.
10. Хомин П. Я., Палюх М. С. Криза теорії обліку як наслідок підміни її проблематики. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. Вип. 11. Ч. 2. 2014. С. 390–396.
11. XXI век: современные технологии подготовки экономических кадров: монография / под ред. Н. А. Каморджановой. М.: Проспект, 2018. 361 с.
12. Юхименко-Назарук І. А. Розвиток теорії і методології бухгалтерського обліку в контексті неінституційної теорії: монографія. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2017. 300 с.

13. Bratton W. W. Rules, Principles, and the Accounting Crisis in the United States. *European Business Organization Law Review*. 2004. Vol. 5. P. 7–36.

14. Yaremko I. J., Pylypenko L. M., Tyvonchuk O. I. The Paradigms of Accounting and Financial Reporting. *International Journal of Synergy and Research*. 2016. Vol. 5. P. 135–146.

REFERENCES

Bratton, W. W. "Rules, Principles, and the Accounting Crisis in the United States". *European Business Organization Law Review*, vol. 5 (2004): 7-36.

Dzhitti, V. "Proshloye i budushcheye schetovodstva" [Past and future bookkeeping]. *Schetovodstvo*, no. 31-32 (1890): 376-377.

Khomyn, P. Ya., and Paliukh, M. S. "Kryza teorii obliku yak naslidok pidminy yii problematyky" [The crisis of accounting theory as a consequence of the substitution of its problems]. *Ekonomichni nauky. Seriya «Oblik i finansy»*, vol. 2, no. 11 (2014): 390-396.

Lehenchuk, S. F. *Bukhhalterske teoretychne znannia: vid teorii do metateorii* [Accounting theoretical knowledge: from theory to meta theory]. Zhytomyr: ZhDTU, 2012.

Paliy, V. F. *Teoriya bukhgalterskogo ucheta. Sovremennyye problemy* [Accounting Theory. Modern problems]. Moscow: Bukhgalterskiy uchet, 2007.

Pushkar, M., and Semaniuk, V. "Aktualnist rozrobky suchasnoi paradyhmy obliku" [Relevance of the development of a modern paradigm of accounting]. *Instytut bukhgalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, no. 1-2 (2017): 7-20.

Sannikova, I. N. "Vozmozhno li preodolet krizis teorii bukhgalterskogo ucheta?" [Is it possible to overcome the crisis of the theory of accounting?]. *Bukhgalterskiy uchet v biudzhetykh i nekommercheskikh organizatsiyakh*, no. 8 (2008): 9-12.

Sokolov, Ya. V. "Bukhgalterskiy uchet: krizis osnov" [Accounting: a crisis of fundamentals]. *Finansy i biznes*, no. 3 (2005): 54-61.

Trofimov, V. et al. *Informatsionnyye sistemy i tekhnologii v ekonomike i upravlenii* [Information systems and technologies in economics and management], part 1. Moscow: Yurayt, 2018.

XXI vek: sovremennyye tekhnologii podgotovki ekonomicheskikh kadrov [XXI century: modern technologies of economic training]. Moscow: Prospekt, 2018.

Yukhymenko-Nazaruk, I. A. *Rozvytok teorii i metodologii bukhgalterskoho obliku v konteksti neoinstytutsiinoi teorii* [Development of the theory and methodology of accounting in the context of neoinstitutional theory]. Zhytomyr: Vyd. O. O. Yevnok, 2017.

Yaremko, I. J., Pylypenko, L. M., and Tyvonchuk, O. I. "The Paradigms of Accounting and Financial Reporting". *International Journal of Synergy and Research*, vol. 5 (2016): 135-146.

Zhuk, V. M. "Instytutsionalna teoriia bukhgalterskoho obliku: vidpovid na vyklyky suchasnosti" [Institutional Accounting Theory: The Answer to the Challenges of the Present]. *Bukhhalterskiy oblik i audyt*, no. 8-9 (2015): 14-23.

Zhuk, V. M. "Rozvytok funktsii bukhgalterskoho obliku" [Development of accounting functions]. *Ekonomika APK*, no. 6 (2016): 71-76.